

STRESZCZENIE

Doktryna, która przetrwała od klasycznej starożytności do średniowiecza i świata wczesnochrześcijańskiego, której główną tezą było, iż każde działanie osoby ludzkiej powinno pozostawać w zgodzie z wiecznym, wyższym prawem, umocniona nauczaniem monoteistycznym, a rozwinięta przez Ojców Kościoła nazywa się *prawem naturalnym* (*ius naturale*). Odmienne postrzeganie tego problemu przez inny nurt filozoficznoprawny, a to przez pozytywizm prawniczy, rozumiejący prawo jako dzieło człowieka (prawodawcy), który poprzez stworzone i spisane przez siebie normy kieruje społeczeństwem, prowadził zawsze do wielu istotnych polemik. Niestety nigdy nie przyniosły one jednoznacznej odpowiedzi na pytanie o oczywistą nadrzędność norm prawnonaturalnych nad normami prawa stanowionego. To wraz z analizą doktrynalnych wypowiedzi o primacie norm prawnonaturalnych nad prawem stanowionym oraz rozważań i poglądów prezentowanych w źródłach i literaturze dała autorowi asumpt do szczególnego zainteresowania się zagadnieniem sformułowanym jako problem zasadniczy w temacie rozprawy: *Prawo naturalne jako fundament współczesnych systemów prawnych*.

Zamierzeniem autora było wykazanie, że podstawy współczesnej europejskiej kultury legislacyjnej sięgają korzeniami prawnymi biblijnymi, klasycznej starożytności, średniowiecza i świata chrześcijańskiego, gdzie stawiano tezę o działaniach człowieka zgodnych z wyższym, wiecznym prawem, to jest prawem naturalnym, do którego powrót, zdaniem autora, jest kauzalny.

Przede wszystkim więc została udzielona odpowiedź na pytanie o istnienie prawa uniwersalnego, obowiązującego każdą osobę ludzką i jednocześnie wszystkie społeczności. W response podjęto, iż to Bóg stwarzając człowieka ekwipował go w podstawowy zmysł moralny który pozwala na odróżnienie dobra od zła jednocześnie wskazując godziwą drogę postępowania zgodnego z zasadami moralnymi. W ten sposób Bóg zapisał w sercu każdego człowieka podstawowe prawo, określane mianem prawa naturalnego. Jednocześnie też poprzez Dekalog zawarł z człowiekiem Przymierze przekazując mu normy prawne rozumiane jako pouczenia i wskazania dotyczące właściwego postępowania etycznego (moralnego) i organizacji życia społecznego, będące pierwotnymi normami prawa naturalnego. Pouczenia te utrwalone zostały w Starym Testamencie, a to w jego części pierwszej - Pięcioksięgu. Normy te zaś, jak choćby *Nie zabijaj!*, *Nie kradnij!*, *Nie składaj fałszywego świadectwa!*, stały się prawnymi dla współczesnych systemów prawnych, które dziś zawierają w swych postanowieniach kodeksowych tak samo sformułowane formy zakazów i sankcji.

Autor ma świadomość, że zaproponowane w rozprawie zarówno rozwiązania jak i prowadzące do nich wnioski z całą pewnością nie wyczerpują tematu rozprawy. Stanowią one tylko przyczynek do badań na istotą norm prawa naturalnego jako fundamentu współczesnych systemów prawnych. Rozprawa stanowi więc tylko jedną z opcji przybliżenia tak ważkiego problemu jakim jest prymat prawa naturalnego nad prawem stanowionym. Sam zaś temat jest trudnym aczkolwiek mającym znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. Relacja między prawem naturalnym a prawem pozytywnym ma znaczenie zasadnicze, gdyż dotyczy samej istoty prawa, jego hierarchii, założeń i celów. Sprowadza się więc do problemu występowania dualizmu prawa, co przekłada się na zapytanie o nadrzędność i podrzędność jednego systemu prawnego wobec drugiego czy też równorzędności ich obu.